

A tárgyalási szerkezet változásainak hatásai a polgári perben

(PhD értekezés tézisei)

Készítette: Dr. Bartha Bence

Témavezető: Dr. habil. Udvary Sándor

**Károli Gáspár Református Egyetem
Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Jakab Éva. egyetemi tanár, MTA
doktora**

Budapest

2021

Tartalomjegyzék

1. A kutatási téma kereteinek meghatározása	3
2. A téma megalapozása.....	5
3. A kutatás tézisei	9
4. A kutatás módszerei	10
5. Forráshasználat, feldolgozott források	12
6. A kutatás eredményeinek rövid összefoglalása.....	14
7. A szerző publikációs jegyzéke	18
7.1 Az értekezés témakörében	18
7.2 Egyéb közlemények.....	19

1. A kutatási téma kereteinek meghatározása

A témaválasztás *indokát* és egyben *aktualitását*, valamint a kutatás kereteit a Pp. kodifikációja, továbbá az általa bevezetett új tárgyalási szerkezet, egyéb az elsőfokú eljárás szabályaiban történt rendszerszintű változások adják. Egy új perrendtartás megalkotása az ország jogtörténetének kiemelkedően fontos eseménye.¹ Egy szemléletében új perrendi szabályozás az egész társadalmat kihívások elé állítja, és többletfeladatot ró az alkalmazó szervekre. Egyetlen ország igazságszolgáltatása számára sem könnyű a régi megszokások, gondolkodásmódok átalakítása.²

2013-ban a 1267/2013. (V. 17.) számú Kormányhatározat *a polgári perjogi kodifikációról címmel* jelent meg. E Határozat az alábbiakban foglalta össze a Pp. kodifikálásának szükségességét és céljait. „A Kormány elrendeli a polgári perjog, ezen belül [az 1952-es Pp.] átfogó korszerűsítésére irányuló munkálatok megkezdését. A felülvizsgálat közvetlen célja egy *korszerű, a nemzetközi gyakorlatnak és elvárásoknak* is megfelelő polgári perjogi törvénykönyv megalkotása, amely biztosítja az anyagi jogok hatékony érvényesítését. Cél továbbá, hogy az új polgári perrendtartás a *jogtudomány és a joggyakorlat eredményeire* támaszkodva áttekinthetően, koherensen, a technika vívmányaira is figyelemmel szabályozza a perjogi viszonyokat, megkönnyítve ezzel a jogkereső állampolgárok és a szakmai közönség helyzetét.” E Határozat mentén építjük dolgozatunk szerkezetét is.

Az I. fejezetben a *jogtudomány eredményeit* használjuk fel azért, hogy meghatározzuk a tárgyalás tudományos fogalmát, jelentőségét és rendeltetését. Ez megfelelő elméleti alapként szolgál a későbbi konkrét perrendi rendelkezések kifejtéséhez. Ennek során kitérünk általánosan a tárgyalás fogalmára és rendeltetésére. Továbbá – a magyar perjogi irodalmat és dogmatikát alapul véve – elhatároljuk az egyes tárgyalási szerkezeteket.

A II. fejezetben vizsgáljuk a nemzetközi perjogi dogmatikában megjelenő főtárgyalási modellt (*main hearing model*) és annak egyes skandináv államokban (Norvégia, Svédország, Finnország) való megjelenését, emellett kitérünk a PTCP modellszabályaira. Ez a Határozatban is megjelenő *nemzetközi szempontok* érvényesítését is szolgálja.

¹ Pribula László: A rendelkezési elv az új polgári perrendtartásban. In: Csáki- Hatalovics Gyula Balázs – Szabó Krisztián (szerk.): *Eljárásjogi kodifikáció – nemzetközi hatások*. Budapest, Patrocinium, 2018. 25.

Pribula László e gondolatot folytatva kifejti, hogy „hiába léteznek ugyanis bármennyire alapos és részletes anyagi jogi előírások, az igények érvényesítésének megfelelően kidolgozott, a hagyományokat tisztelő, de a modern kor kihívásainak is megfelelő szabályanyaga nélkül a jogkereső polgárok követeléseiket nem tudják hatékonyan és eredményesen érvényesíteni.”

² Virág Csaba: Az új polgári perrendtartás alkalmazásának kihívásai. *Bírói attitűdök a perrend egyes új jogintézményeivel kapcsolatban. Bíróági Szemle*, 2021/1. 14. (továbbiakban: Virág Csaba 2021).

A III. fejezet a magyar perjogi hagyományok – mely fontos hívószó³ volt a Pp. kodifikációja során – felelevenítését szolgálja, ezáltal felhasználjuk a korabeli *jogtudomány és a joggyakorlat eredményeit*. Itt kívánunk kitérni arra, hogy a dolgozat a történeti résznek hangsúlyos szerepet szán. Véleményünk szerint a téma elméleti megalapozása ezt megkívánja. A visszatekintést – az első modern perrendünkkel – a Tc.-el kezdjük. Ennél korábbi visszatekintés részletekbe menően a rendkívül nagy időbeli és elvi különbségek miatt véleményünk szerint nem indokolt. Azzal együtt, hogy a Ptr. egyes rendelkezései vagy az azon nyugvó jogirodalom egyes nézetei helyenként megjelennek a dolgozatban.

A IV. fejezet a ma már részben – hatályát tekintve – jogtörténetinek mondható, de még a gyakorlatban alkalmazandó 1952-es Pp. rendelkezéseit tárgyalja. E perrend a hatálya alatt rendkívül széles fejlődési íven ment keresztül, – többek között a tárgyalási szerkezet tekintetében – melyről részletesen értekezünk. Az 1952-es Pp. elsőfokú eljárására vonatkozó változások szintén jelentős *vizsgálati szempontokat* adtak a Pp. tárgyalási szerkezetéhez. Bár az 1950-es években a tárgyalási szerkezetváltás épp ellentétes irányú, mint napjainkban, a váltást övező tudományos álláspontok és nézetek feldolgozása fontos perjogtörténeti adalék, mely alapul szolgálhat napjaink tárgyalási szerkezetváltásának vizsgálatához is. Továbbá, a Pp. az 1952-es Pp. mint „közvetlen előzményre” reagálva született, ezért rendelkezéseinek kifejtése különös súllyal bír a dolgozatban.

Az V. fejezet foglalkozik a Pp. létrejöttének körülményeivel és részletes szabályaival, a kodifikáció teljes spektrumára kitérően. Indokoltnak láttuk a kodifikációs folyamatot két szakaszra bontani. A kodifikációban résztvevő egyes szakértők az elsőfokú eljárás szakaszolása és a tárgyalási szerkezet tekintetében jelentősen eltérő álláspontot képviseltek, mint a végül elfogadott normaszöveg. A tudományos feldolgozás során ezeket az eltérő, alternatív álláspontokat elkerítetten, külön címben jelenítjük meg. Ennek részletes indokai kifejtésre kerülnek e fejezetben.

E keretek között a *dolgozat szűk értelemben vett célja*, hogy a Pp. hatályos tárgyalási szerkezetét részletesen feldolgozza, megállapítsa annak elméleti alapjait és gyakorlati tapasztalatait. A tudományos irodalom és háttér – figyelembe véve a kodifikáció kiindulópontjának tekinthető 2013-as esztendő – már kellő alapot tud nyújtani ahhoz, hogy megfelelő szakirodalmi bázis feldolgozását végezhesük el, különösen azért, mert a Pp. egyik jellegadó újítását, azaz az újrashabályozott tárgyalási szerkezetet vizsgáljuk. A

---

³ Vö.: Wopera Zsuzsa: Az új polgári perrendtartás elvi alapjai. *Jogtudományi Közöny*, 2017/4. 153-161. (továbbiakban: Wopera Zsuzsa 2017).

tudományos irodalom azonban nem teljeskörű a Pp. tárgyalási szerkezetét érintő dogmatikai rendszerezés és leírás tekintetében.

A dolgozat *tágabb értelemben vett célja*, hogy a Pp.-t, annak elveit, valamint részletes szabályait, mint a hazai perjogtudomány legújabb alkotását elhelyezze a magyar perjogtörténetben, valamint hasonló tárgyalási szerkezetet alkalmazó külföldi perrendekkel is összevesse.

Nem képezi a vizsgálat tárgyát a polgári per céljának meghatározása, a bizonyítás és a bizonyítási eljárás részletes szabályai. Az egyes tárgyalási rendszerek előnyeinek és hátrányainak az absztrakt megjelenítését nem tesszük meg a dolgozatban. E hatások minden perrend esetén egyediek, ezért ezek felsorolását absztrakciós szinten nem tartjuk célszerűnek. Nem kerülnek vizsgálat alá az 1952-es Pp. joganyagát képező, és annak egységes eljárását megbontó kisértékű és kiemelt jelentőségű perek szabályai sem.

A kutatás kereteinek meghatározása utolsó pontjaként szükséges kitérni arra, hogy a Pp.-ben a *rendszerszintű újítások* bevezetésével egy olyan új és komplex csomagot fogadott el a jogalkotó, mely alapján nehéz kiszűrni azt, hogy ténylegesen melyek az osztott szerkezetű tárgyalás (főtárgyalási modell) hatásai és melyek azok, amelyek a – részben – tárgyalásfüggetlen eljárásjogi intézmények változtatásainak hatásai.

2. A téma megalapozása

Bacsó Jenő szerint a tudománynak a perjog területén sem lehet nagyobb jelentőséget tulajdonítani, mint a jog egyéb ágában, de kisebbet sem, hiszen a jogintézmények megállapítása itt is a tudomány feladata és a fennálló hiányosságok vagy helytelenségek kimutatásában a tudománynak éppoly jelentősége van, mint a bírói gyakorlatnak. A perjogtudomány ezáltal irányítólag hathat a jogalkalmazásra és a jogalkotásra.⁴ Álláspontját osztva és egyben kiegészítve véleményünk szerint e tudományos feladatnak különös jelentősége van egy új perrend hatálybalépésének idején, amikor az azt övező gyakorlat még bizonytalan. Különösen igaz ez, ha az új perrend új fogalmakat vezet be vagy a már korábban bevett, tudományos és gyakorlati oldalról is kiérlelt fogalmakat eltérő tartalommal használ. Ebben az időszakban a tudományos irodalom kevés számú, a kodifikáció során létrejött írásból táplálkozik. Az egyes művek – közel – azonos kiindulópontokon nyugszanak, mely

---

⁴ Bacsó Jenő: *Tudományos Perjog*. Debrecen, Stúdium Könyvkiadó Rt., 1937. (továbbiakban: Bacsó Jenő 1937).

a törvény indokolása, illetve az először megjelenő – a kodifikációban résztvevők tollából származó – kommentárok, tanulmányok, cikkek.

Ilyen körülmények között a dolgozat – elsősorban – a hazai perjogi irodalmon keresztül feldolgozza az elsőfokú eljárás kulcsfogalmait. A fogalmi megalapozást követően *megvizsgáljuk a modern magyar perjog perrendtartásainak tárgyalási szerkezetét.* Egyidejűleg történeti összehasonlítást végezve kirajzolódik a Pp. tárgyalási szerkezete és annak történeti előzményei. Gáspárdy László megállapítását felhasználva: „polgári perjogunk mai állapota nem értékelhető ki megfelelően és a jövőben kívánatos fejlesztések irányai sem jelölhetők meg, ha bizonyos történeti előzményeket nem veszünk számításba.”⁵ „Ezáltal láthatóvá válik, hogy az eltérő társadalmi berendezkedések számos aspektusból alapvetően különböző eljárási szabályozás megalkotására vezettek.”⁶

A dolgozatban az *eljárási szerkezet* fogalom alatt az egyik oldalról az egyes perrendtartások által alkalmazott technikai tagolást vesszük figyelembe: milyen fejezetekre, címekre tagolja a jogszabályt a jogalkotó, ezek hogyan épülnek egymásra. Ezeken belül melyek azok az eljárási cselekmények, szerkezeti elemek, amelyek a pert, mint eljárási cselekmények láncolatát előrébb viszik vagy más irányba terelik, valamint az egyes szerkezeti elemek milyen eljárási cselekményeket tartalmaznak. A *tárgyalási szerkezet* alatt pedig a tárgyalási szakasz belső tagozódását, azaz eljárási cselekményeinek sorrendjét, azok egymáshoz való viszonyát, valamint időben és tartalomban való megosztásuk rendjét értjük.

Szilberekly Jenő ezt úgy foglalja össze, hogy „a per szerkezetén azt értjük, hogy a per milyen részekből áll, milyen szakaszokból épül fel.”⁷ Ezekből a „sarokpontként” alkalmazott szerkezeti elemekből olvasható ki végül egy perrend elsőfokú eljárásának rendszere.

Magyary Géza elméletét felhasználva, a pert alkotóelemeire, perbeli cselekményekre felbontva külön-külön vizsgáljuk, és ennek eredményéből lehet végül összeállítani a per szerkezetét. Azt fogjuk vizsgálni, hogy a perbeli cselekményekből minő különböző módokon lesz a per megalkotva. Ezt nevezzük mi a per szerkezetének.⁸ Bacsó Ferenc ezt a szerkezeti tagolást és vizsgálatot nevezi a szerkezeti kérdések dinamikájának, mely

⁵ Gáspárdy László: Polgári perjogunk az V. Novella után. *Bírák Lapja*, 1993/1. 59. (továbbiakban: Gáspárdy László 1993).

⁶ Éless Tamás – Farkas Zsolt: A polgári perről a tárgyalási elv megközelítésének változásai tükrében. *Magyar Jog*, 2010/1. 1. (továbbiakban: Éless Tamás – Farkas Zsolt 2010).

⁷ Szilberekly Jenő: *A polgári eljárás funkciója és hatékonysága*. Budapest, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, 1977. 235. (továbbiakban: Szilberekly Jenő 1977).

⁸ Magyary Géza: *A magyar polgári peres eljárás alaptanai*. Budapest, Franklin Társulat, 1898. 22. és 94. (továbbiakban: Magyary Géza 1898).

fogalommal a *per lefolyásának, szakaszolásának* kérdését írja le, míg az eljárás szerkezetének statikája alatt a bíróság és a felek viszonyát érti.⁹

Másik oldalról a polgári eljárásjog tudománya által használt dogmatikai tagolásokat használjuk fel az eljárási szerkezet és a tárgyalási szerkezet vizsgálatához. Herczegh Mihály 1871-ben megjelent könyvében – alapul véve a Ptr. rendelkezéseit – az eljárás három fő részre oszlik: *fölszerelési*, határozati és végrehajtási eljárásra. A fölszerelési eljárás azon nyilatkozatok létrehozásával foglalkozik, melyek a bírót a tárgyalás vagy iratközlés alapján képessé teszik az egyetlenségi kérdés eldöntésére.¹⁰ 1882-es könyve szerint az eljárás három fő részre oszlik: *tárgyalási*, határozati és végrehajtási eljárásra.¹¹ Plósz Sándor a Tc. rendelkezései alapján a pert két fő szakaszra osztotta, a perfelvételre és az érdemleges tárgyalásra. A perfelvételt megelőzi az idézés kérése (idézési kérelem, keresetlevél) és az idézés.¹²

Az eljárás *szakaszait* elemezve – Szabó Imre 1952-es Pp.-vel kapcsolatos dogmatikai felosztását is felhasználva – lehet beszélni elsőfokú eljárásról, ezen belül keresetindítási szakaszról, tárgyalás előkészítési szakaszról, tárgyalási szakaszról, majd tovább haladva perorvoslatok körében pedig rendes jogorvoslati szakaszról (másodfokú eljárás, amelyben vagy szerepel vagy elmarad a tárgyalás) és végül rendkívüli jogorvoslati szakaszról (perújítási és felülvizsgálati eljárás, amelyben szintén vagy szerepel vagy elmarad a tárgyalás).¹³

Az eljárás szakaszolásán belül az elsőfokú eljárás egyes részeinek feldolgozása során felhasználjuk Éless Tamás 2013-ban elhangzott előadásában foglaltakat. Éless Tamás a peres eljárás alapvető szerkezeteként azt jelölte meg, hogy az eljárás az annak lefolytatására irányuló kérelem felperes általi előterjesztésével indul, majd a bíróság elbírálja annak befogadhatóságát, vagyis beállítja a perindítás hatályait vagy visszautasítja azt, majd az alperes nyilatkozik a keresetre, ezután kerül a bíróság abba a helyzetbe, hogy tájékoztassa a feleket a bizonyításra szoruló tényekről.¹⁴ Tovább folytatva a gondolatmenetet még hátra van a bizonyítás, a jogvita eldöntése és az esetleges perorvoslatok köre. Az imént felvázolt

⁹ Bacsó Ferenc: A polgári per szerkezete. In: *A magyar polgári per jog főbb kérdései*. Budapest, Jogi- és Államigazgatási Könyv és Folyóiratkiadó, 1953. 44. (továbbiakban: Bacsó Ferenc 1953).

¹⁰ Herczegh Mihály: *Magyar törvénykezési rendtartás*. Pest, Heckenast Gusztáv, 1871. 276.

¹¹ Herczegh Mihály: *Magyar törvénykezési rendtartás*. 1. köt., 2. kiad., Budapest, Franklin Társulat, 1882. 112. (továbbiakban: Herczegh Mihály 1882).

¹² Plósz Sándor: A polgári per szerkezete az új perrendtartásban. In: *Plósz Sándor Összegyűjtött dolgozatai*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1927. 118. (továbbiakban: Plósz Sándor 1927).

¹³ Szabó Imre: A tárgyalás és határozatok. In: Osztovíts András (szerk.): *Polgári eljárásjog I. – A Polgári per általános szabályai*. Budapest, HVG-Orac, 2013. 236. (továbbiakban: Szabó Imre 2013).

¹⁴ Éless Tamás: Szerkezeti alapkérdések a polgári per kapcsán. *Magyar Jog*, 2013/10. 615.

szerkezet lényegében tárgyalási szerkezettől függetlenül illik minden eljárásra. Ez tekinthető egy olyan alapvető struktúrának, *váznak*, melyre építkezve a jogalkotók az egyes perrendek megalkotásakor részletes és cizellált szabályozással megalkotják egy perrend végleges szerkezetét, ezáltal tárgyalási szerkezetét is. A megvalósítás, amint a dolgozatban látni fogjuk, rendkívül sokféle lehet.

A peres eljárás tagolását a fentiek és a később kifejtendők fényében is két szemléletes példával kívánjuk illusztrálni, melyek megalapozzák tudományos fejtegetéseink szellemét is. A gyakorlati megvalósítást szemléletesen leírva, és Czoboly Gergely gondolatait felhasználva – aki az igazságszolgáltatás rendszerét írja le e metaforával – a peres eljárásra úgy tekintünk, mint egy *dominóra*. Amennyiben a rendszer valamelyik elemét módosítjuk, az szükségképpen kihatással van a többire is. Egyetlen elem rossz működése is a teljes rendszer felborulását eredményezheti, ugyanakkor ahhoz, hogy az egész jól működjön, nem elegendő, hogy csak az egyik eleme legyen megfelelő.¹⁵ Udvary Sándor a Pp. szerkezetét – mely leírás adekvát lehet minden perrendre – szemléletesen úgy írja le, mint ahogy a *téglák egymásra épülnek*. A szerkezetet (vázat) pedig a felek és a bíróság eljárási cselekményeinek láncolata tölti meg.¹⁶

A tárgyalási szerkezet sokszínű interpretációjával kapcsolatban idézzük még Ujlaki Lászlót, aki szerint minden törekvés ellenére vannak olyan jogkérdések (jelen dolgozatban itt értsd eljárásjogi kérdések), melyekben különböző bíróságok, sőt azonos bíróság különböző tanácsai eltérő vagy nem azonos módon foglalnak állást. Az ezzel járó számos hátrány mellett azonban az eltérő értelmezések hasznos információul szolgálnak a jogalkotónak (kodifikátornak) álláspontja megerősítésére vagy felülvizsgálandóságát illetően.¹⁷ A sokféle értelmezés tehát teret enged a gyakorlatnak és a tudománynak, hogy megvizsgálja az egyes eshetőségeket és helyes alternatívát tudjon kínálni a jogalkotónak.

A cím zárásaként pedig előrebocsájtjuk a tárgyalás fontosságára vonatkozóan Ökröss Bálint szavait, aki szerint a szóbeli tárgyalás képezi „a közvetlen érintkezést a felek és a bíróság között, azt a *központot* az eljárás rendszerében, mely mellett minden előzmény: előkészület, s, minden későbbi: következmény.”¹⁸

¹⁵ Czoboly Gergely: A polgári perek elhúzódása. In: Jakab András és Gajdusчек György (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 2016. 772.

¹⁶ Udvary Sándor: Obligation of the Parties, Lawyers and Judges. *Acta Juridica (Hungarica Hungarian Journal of Legal Studies)*, 2017/1. 22.

¹⁷ Ujlaki László: A keresetlevél-elutasítás és a permegszüntetés jogintézményeinek szembeállítása. *Jogtudományi Közlemény*, 1997/10. 444. (továbbiakban: Ujlaki László 1997).

¹⁸ Ökröss Bálint: *A törvénykezés reformja, A szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság alapján javaslatul a polgári perrendtartáshoz*. Budapest, Franklin Társulat, 1880. 110. (továbbiakban: Ökröss Bálint 1880).

3. A kutatás tézisei

A kutatás célja – a fentieket összefoglalva – az elsőfokú eljárás és ezen belül a *tárgyalás szerkezetének* vizsgálata, ezáltal a hatályos Pp. tárgyalási szerkezetének feldolgozása, jogtörténeti gyökereinek feltárása, illetve főtárgyalási modelljével összefüggésben a nemzetközi kitekintés elvégzése. Ennek során elsőként megvizsgáljuk a hazai perjogi irodalomban a tárgyalás fogalmát, majd történetileg haladva a Tc. osztott tárgyalási szerkezetét, az 1952-es Pp. egységes tárgyalási szerkezetét és a Pp. által megvalósított tárgyalási modellt. Végül a hatályos szabályokat összevetjük egyes északi (skandináv) államok perrendjének főtárgyalási modelljével. Ezek vizsgálatához előzetesen a következő *téziseket* fogalmazzuk meg:

(1) A Tc., az 1952-es Pp. és a Pp., mint a modern magyar perjogtörténet és perjog három hazai alkotása valamilyen valós társadalmi, politikai és eljárásjogi igény eredményeképp született és ennek megfelelően lettek kialakítva a szabályai. A három perrendet egymás után vizsgálva azokban az egymásra reagálás erősen megjelenik. Igazolni kívánjuk, hogy e három perrend tárgyalási szerkezetet érintő egymásra hatása, mind a különbözőségeik, mind a hasonlóságaik terén kimutatható. E folyamat szemléltetésére szolgál a későbbiekben kifejtésre kerülő *inga hasonlat*.

(2) A Pp. a nemzetközi elvárásoknak és gyakorlatnak is megfelelő perrendtartás megalkotása során a skandináv perrendekhez hasonló főtárgyalási modellt vezet be, mindamelllett, hogy megjelennek benne a magyar perjogi jogfejlődés eredményei. A skandináv modell és a Pp. szabályai között az eltérés leginkább a keresetlevél szabályaiban és az írásbeliség fokozott megjelenésében érhető tetten.

(3) Az osztott tárgyalási szerkezet nem azonos a főtárgyalási modellel. A Pp. a magyar dogmatikától részben eltérő új szerkezeti tagolást valósít meg. Ennek fogalmi gyökerei megtalálhatók a magyar jogirodalomban, azonban maga a szerkezet teljesen unikálisnak mondható. Ezzel azt állítjuk és igazolni kívánjuk, hogy a Pp. szerkezetileg a főtárgyalási modellt valósítja meg, mely nem azonos az osztott tárgyalási szerkezettel.

(4) A tárgyalási szerkezet kérdésköre részben függetleníthető tudományos vizsgálat tárgya lehet, ugyanakkor fontos összefüggései vannak az eljárás egyéb szakaszaival. Önmagában a tárgyalás csak egy része, szakasza az elsőfokú eljárásnak. Az egyes szakaszok szabályozása nem lehet egymástól független – utalva a bevezetés körében tett hasonlatokra – azonban a tárgyalásszerkezet és az eljárás első szakaszának szabályozási elvei nem kötődnek

egymáshoz teljes mértékben, azok külön-külön is módosíthatók. Ezt a nézetünket is igazolni kívánjuk a dolgozatban.

(5) Az eljárás első szakaszának, – melynek elnevezése az 1952-es Pp.-ben *keresetindítás* a Pp.-ben *perindítás* – Pp.-ben látható modellje, vagyis szerepének felértékelése és szabályozásának megerősítése egy az 1950-es évek közepétől folyamatosan fejlődő és erősödő szerves fejlődés tetőpontjának tekinthető. Ugyanezen fejlődés alá sorolható – és felfogható ennek egyik elemeként is – a *felek személyes meghallgatásának igénye*, mely igény kibontakozása szintén az 1950-es évek második felében kezdődött és ma a perfelvételi tárgyalásban csúcsosodik ki. Ezzel azt kívánjuk igazolni, hogy a perindítás hangsúlyos szerepe és az önálló perfelvételi szak igénye kiolvasható a magyar perjogtörténetből.

(6) A Tc. és a Pp. konkrét perrendi rendelkezései között a kontinuitás nehezen figyelhető meg. A Pp. kodifikációja során a Tc.-re való hivatkozások sokasága ellenére a két perrend tárgyalási szerkezete rendkívül távol áll egymástól. A választott modellek nagyban különböznek egymástól, azzal együtt, hogy alkalmazásuk végső célja közel azonos, alkalmazási módjuk és alkalmazásuk indoka jelentősen különbözik. A dolgozatban igazolni kívánjuk a két perrend különbözőségét a szellemiség azonosságával együtt.

(7) A Pp. *fejnehéz*. E fogalom a dolgozatban részletesen kifejtésére kerül. A fogalomhasználatnak részünkről e vonatkozásban nincs negatív tartalma. A fogalommal azt kívánjuk érzékeltetni, hogy az eljárás idővonalán a lehető legnagyobb mértékben kerültek előre bizonyos eljárási cselekmények. Ha a Pp. elsőfokú eljárását egy mérlegként képzeljük el, akkor a perindítás és a perfelvétel oldala hangsúlyosabb, mint az érdemi tárgyalásé. Igazolni kívánjuk, hogy e jelenség – akár csak a (5) pontban megfogalmazott tézis – egy hazai tudományos alapokon és gyakorlati tapasztalatokon nyugvó fejlődés eredménye.

4. A kutatás módszerei

A dolgozatban a kutatás téziseinek igazolására az alább megfogalmazott kutatási módszerek alkalmazásával teszünk kísérletet. Kiterjesztetten alkalmazzuk a *történeti - összehasonlító módszert*. A tárgyalási szerkezetek időben visszatekintő egymás melletti vizsgálata, összehasonlítása – a dolgozat témáját és fentebb kifejtett kereteit tekintve – a kutatás ezt megkívánja. A bevezetőben is hivatkozott perjogtörténeti hagyományok és az 1952-es Pp. korszerűsítése, mint Pp. kodifikációs szempontok, melyek meghatározzák dolgozatunk szerkezetét egyúttal meghatározzák annak módszertanát is. E szempontok teszik szükségessé és indokolttá a történeti visszatekintést és vizsgálatot. Különösen hangsúlyos e módszer a *történeti párhuzamok esetén*. Napjaink perjogi jogirodalma jelentős mértékben

támaszkodik a Tc. irodalmára, melyet önigazolásként használ, illetve az 1952-es Pp. jogirodalmára, melyet ellenpéldaként jelenít meg. A történeti módszer alkalmazásával a dolgozatban egy *linearitást jelenítünk meg* a Tc., az 1952-es Pp., valamint a Pp. szabályaival. Ebből a lineáris vizsgálatból állapíthatók meg a perrendi változások és azok indokai, illetve a változás ellenére más formában, de tartalmukban továbbélő elvek és rendelkezések.

Alkalmazzuk továbbá a *normatív-elemző módszert*, ugyanis a dolgozat nagyobb részében a vizsgált konkrét perrendi normákhoz igazodik. A perjog, mint közjog terén a jogértelmezés és a különféle egyéb értelmezési módszerek hátrébb szorulnak, mint a magánjog esetén, illetve a joggyakorlat erősebben kötődik a normaszöveghez. A normatív módszer keretében a dolgozatban vizsgáljuk a perrendek által használt *fogalmakat* nyelvtani, történeti és rendszertani szempontból, ezzel elérhető, hogy azok tartalma és időbeli változása kimutatható legyen.

A dolgozatnak nem elsődleges célja a jogösszehasonlítás, ezzel együtt fontos szerep jut az *összehasonlító módszernek*. Ezzel a nemzetközi gyakorlatnak és elvárásoknak megfelelő perrend megalkotása, mint Pp. kodifikációs célkitűzés tudományos vizsgálatát végezzük el. A szerkezeti kérdések vizsgálata során mindvégig figyelemmel kell lenni arra, hogy a külföldi perjog más fogalmi struktúrából indul ki, és más dogmatikát alkalmaz, mint a hazai. A külföldi jog leírásával és a Pp. mellé állításával levonjuk azokat a következtetéseket, melyek fontos példaként vagy mintaként szolgálhattak, szolgálhatnak a jogalkotó számára, illetve e módszerrel kimutatható, hogy e kodifikációs célkitűzés sikeres volt-e.

A tudományos dogmatika – amint a bevezetőben is jeleztük – fontos hatással van az eljárás szerkezetére. A *dogmatikai elemző módszer* segítségével a dolgozatban megvizsgáljuk, hogy a perjogi dogmatika hogyan és miként értelmezi az egyes eljárási szakaszok, szakok tartalmát, illetve egymásra épülését. E módszerrel megállapítható, hogy a perjogi dogmatikának milyen szerepe van a perrendi fogalmak értelmezésében, különösen a kodifikáció és a hatálybalépés idején.

Az eddig felsorakoztatott kutatási módszerek a dolgozatban alkalmazásra kerülnek. Véleményünk szerint fontos kiemelni, hogy a *kvantitatív, elemző módszerek alkalmazásától eltekintünk a dolgozatban*, ezáltal a bíróságok és az Országos Bírósági Hivatal által közzétett statisztikai adatszolgáltatások elemzése nem képezi a dolgozat tárgyát. Egy-egy új perrendi szabály vagy egy újonnan hatályba lépő perrend esetén e módszerek alkalmazása véleményünk szerint tévútra viheti a következtetéseket, mind a pertartam, mind az ügyforgalom tekintetében.

Az időtényező körében hivatkozunk Gáspárdy Lászlót, aki szerint a bírósági ügyviteli szabályok és a statisztikai elszámolás rendje szerint mért „időszerűség” az eltérő vizsgálati tárgy miatt alapvetően alkalmatlan a pertartam mérésére.¹⁹ Az ügyforgalomi adatokból levonható következtetések esetén megjelenő *torzító hatások* körében megállapíthatjuk, hogy egyszerre több hatás van jelen egy-egy statisztikai adatsor mögött, mely megnehezíti egy adott változástól levonható kvantitatív eredmény értékelését. E körben hivatkozunk Pribula Lászlót, aki szerint igaz, hogy a Pp. hatálybalépését követően a polgári perek számának érezhető csökkenése jelentkezett, bár nem lehet eltekinteni kétségtelenül attól sem, hogy a korábban a bíróságra tömegesen érkezett „devizahiteles” perek a statisztikát jelentősen *torzították*.²⁰

5. Forráshasználat, feldolgozott források

A dolgozatban a konkrét perrendi jogszabályhelyekre való hivatkozásokat a *törzsszövegben* helyezzük el, ezzel csökkentve a lábjegyzetek megterhelését. Ennek során az adott fejezetben vagy címben vizsgált perrendre – perrendi javaslatra, tervezetre – vonatkozó felosztás, mely a hazai perrendek esetén paragrafust jelent, külföldi perrendekénél pedig fejezet (*chapter*) vagy szakasz (*section*) kerül a vizsgált rendelkezés mögé zárójelben, kapcsos zárójelben. A perrend megjelölése nem kerül feltüntetésre, az a fejezetcímből vezethető le. Ahol a perrendek módosításai ezt indokolják, ott a zárójelben, kapcsos zárójelben a hatálybalépés, hatályvesztés vagy az éppen aktuális hatály évét szintén jelöljük. Az egyes idézett tudományos műveknél, ahol ennek jelentősége van, ott az *évszámot* is feltüntetjük. Ennek jelentősége abban áll, hogy bizonyos esetekben később a szerző saját korábbi álláspontjával ellentétes véleményt fogalmaz meg, vagy a hivatkozott gondolat a perrend egy régebbi, már hatályát veszített vagy éppen hatályba lépett rendelkezéséhez kapcsolódik.

A hivatkozott tudományos irodalom feldolgozása tekintetében törekszünk arra, hogy az adott fejezetben vizsgált időszakokkal és tárggyal összefüggésben keletkezett forrásokat használjunk. A Tc. hosszú kodifikációs évei rendkívül bő jogirodalommal rendelkeznek, amikor Plósz Sándor és Emmer Kornél 1885-ben közzétették korai perrendi javaslataikat elindult a kodifikáció. Ezek és a későbbi tervezetek, javaslatok hatására a *Jogtudományi*

¹⁹ Gáspárdy László: A polgári perek tartamát meghatározó tényezők rendszerének alapjai. *Publicationes Universitatis Rerum Polytechnicarum Miskolciensis. Series juridica et politica*. Tomus 2. Fasc. 1-8. 1987. 105. (továbbiakban: Gáspárdy László 1987).

²⁰ Pribula László: A polgári perrendtartás megvalósult hatásköri modelljének értékelése – a történeti fejlődés tükrében. *Jogtudományi Közlöny*, 2020/1. 23. (továbbiakban: Pribula László 2020).

Közlöny, a *Jogállam* és számos más a korban elérhető jogtudományi folyóiratban ismertették állaspontjaikat a tudományos és a gyakorlati szakemberek. Emellett az ebben az időszakban megrendezett jogászegyleti ülések, melyeken az elhangzott előadások nyomtatottan is megjelentek a Jogászegyleti Értekezések köteteiben szintén fontos hivatkozásként szolgálnak.

Az ekkoriban kibontakozó, majd a Tc. hatálya alatt megerősödő eljárásjogtudomány jelentősebb szerzőinek, mint Magyargy Géza, Plósz Sándor, Kovács Marcel, Fabinyi Tihamér, Térfi Gyula, Falcsik Dezső, Pap József cikkei, könyvei és tankönyvei, kommentárjai szintén feldolgozásra kerülnek.

A második világháborút követően, a jogrendszer szocialista átalakításával és a tárgyalási szerkezet váltásával kapcsolatban az 1950-es években az ezirányú perjogi jogirodalom is megélnéült. Ekkoriban Schleiffer Pál, Móra Mihály, Bacsó Ferenc és Névai László írtak folyóiratokba, illetve kötetekbe a korban jelentős tudományos műveket. Később az – elsőfokú eljárást érintő – novellais módosítások jogirodalma is megjelenik, illetve az ekkor használt, a jelentősebb szerzők által írt és szerkesztett kommentárok és egyetemi tankönyvek is fontos hivatkozási bázist nyújtanak. Az 1980-as években az 1952-es Pp. újrakodifikációjának jogirodalmára a *Magyar Jog* folyóiratban szintén hivatkozás történik. A rendszerváltozást követően a jogállami átmenet, az 1952-es Pp. folyamatos módosításai újabb és újabb jogirodalmi munkákat, és tankönyveket eredményeztek, melyekről részletesen értekezünk.

A 2013-ban elinduló Pp. kodifikáció természetes módon magával hozta a perjogi jogirodalom ismételt fellendülését. Számos cikk, tanulmány, kötet, jelent meg a kodifikációban részvevő szakemberektől, így Wopera Zsuzsától, Szabó Imrétől, Udvary Sándortól²¹, Köblös Adéltól, Éless Tamástól, Varga Istvántól. Ezek mellett a kodifikációs szakemberek közreműködésével megjelent két jelentős tudományos kötet, az *Egy új polgári perrendtartás alapjai* és a *Szakértői Javaslat*, majd a 2018-as hatálybalépés körül a különböző kommentárok és tankönyvek.

A külföldi perrendek vizsgálata során minden esetben angol nyelvű, primer forrásokat használunk, az angoltól eltérő idegennyelvű vagy közvetett forrásokat nem alkalmazunk. A dolgozatban vizsgált skandináv perrendek államainak egyikében sem az angol a hivatalos nyelv. A hivatkozott jogirodalmi munkák mindegyike olyan skandináv szerzőktől származik, akik a hivatalos nyelvet jól ismerik, publikációik angol és az adott állam hivatalos

---

²¹ Udvary Sándor: Új Pp. - új Perszerkezet. *Advocat*, 2017/1-2. 6-11.

nyelvén is születtek. Ennek során számos más szerző mellett jelentősen hivatkozunk Anna Nylund és Laura Ervo munkásságára.

A feldolgozott és hivatkozott jogszabályok esetén azok miniszteri vagy előterjesztői indokolását is vizsgáljuk. Amennyiben ezek nem érhetőek el nyomtatott kiadásban, akkor ezeket a Jogtáron keresztül érjük el. Hivatkozásukat lábjegyzetben helyezük el.

6. A kutatás eredményeinek rövid összefoglalása

(1) A hazai perrendek tárgyalási rendszerét egymás után vizsgálva minden esetben megfigyelhető a kontinuitás és az egymásra hatás. A Tc. esetén elmondható, hogy alapvetően a Ptr. írásbeli perének tagadására és a szóbeliség elvének meghonosítására és megszilárdítására építette a tárgyalási rendszerét. Az 1952-es Pp. esetén a hívószó a formalizmusmentesség és az egyszerűség volt, ennek keretében a jogalkotó a Tc.-et kivonatolta és elhagyta a tárgyalási szerkezet bizonyos szerkezeti elemeit, ezzel egységessé téve a tárgyalási szerkezetet. A szerkezetváltás és a szocialista jogelvek bevezetése ellenére a folyamatosság, és a Tc. szellemiségének bizonyos fokú továbbélése megfigyelhető.

A Pp. – ahogy az 1952-es Pp. maga idejében szintén – a hatálybalépésével rendszerszintű újításokat hozott, mely átfogja a teljes elsőfokú eljárást. A 2013-ban életre hívott kodifikáció lehetőséget teremtett arra, hogy a rendszerváltozást követő novelláris és kisebb módosításokat meghaladóan a jogalkotó áttörve a meglévő perjogi kereteket teljesen új szabályozást valósítson meg. A jogalkotó élve ezzel a lehetőséggel megváltoztatta a tárgyalási szerkezetet és az újítások között az elsőfokú eljárás minden szerkezeti elemében lényeges és jelentős változásokat valósított meg.

Ez alapján levonható az a következtetés, hogy a Pp. hatályos – e körben érintett – szabályai és a Tc., a szocialista perjog és a rendszerváltozást követő perjogi idejére visszatekintő magyar perjogtörténet kontinuitást mutat, *az új szabályok igénye, és azok elvi alapjai a vizsgált időszak gyakorlatából és jogirodalmából kiolvashatók.*

(2) A három skandináv perrend és a Pp. tekintetében megállapítható, hogy az elsőfokú eljárásuk szerkezete hasonló, megfigyelhető a főtárgyalási modellre jellemző hármas tagolás. Az egyes szakaszok tartalma mutat eltéréseket, de azok alapvető funkciója és tartalma egyező.

Azt hangsúlyozni kívánjuk, hogy a skandináv keresetlevelekhez képest a Pp. jelentősen több tartalmi elemet kíván meg és jelentősen szigorúbbak a visszautasítás szabályai. Ez egy magyar perjogi sajátos reakció az 1952-es Pp. viszonyaira, melyen az Úppn. enyhít. A perfelvétel vagy előkészítés körében a legjellemzőbb azonosság a rugalmasság, a bírói aktív

közreműködés és a perfelvétel lefolytatásának vegyes jellege, azaz az írásbeliség, szóbeliség vagy ezek ötvözésének alkalmazása, melynek eldöntése bírói kompetencia.

Az érdemi tárgyalás (főtárgyalás) a skandináv perrendekben a felek kérelmeinek előadásával kezdődik. Ezzel szemben a Pp. esetén a felek a perfelvétel során megtett tény és jogállításaikat, illetve bizonyítási indítványait nem kell ismertetniük vagy előadniuk. A továbbiakban a skandináv főtárgyalások és a Pp. érdemi tárgyalása megegyezik, tartalma a bizonyítási eljárás lefolytatása és a bíróság döntése. Legfontosabb alapelvei a szóbeliség és a közvetlenség. A jogalkotói cél – mely az alkalmazott modell esetén a megfelelően előkészített és lehetőleg egy ülésen lefolytatható főtárgyalás – sikere itt mutatkozik meg.

(3) Álláspontunk szerint a Pp. a jelenleg hatályos tárgyalási szerkezettel meghaladottá tette az eddigi hazai perjogi irodalom által az osztott tárgyalási szerkezettel kapcsolatban alkalmazott fogalmi kereteket és szerkezeti struktúrát. A tárgyalás perfelvételi és érdemi tárgyalásra való kettéosztását, a fogalmi és dogmatikai tisztaságot a Pp. a főtárgyalási modellre jellemző *perindításra is kiterjedő szabályozással* és a *perfelvétel nem kizárólagosan tárgyalásos jellegével* homályosítja el.

A főtárgyalási modell azáltal, hogy a perindítást is átfogja a teljes elsőfokú eljárást szabályozza. Ezzel egy háromosztatú elsőfokú eljárást hoz létre, melyben mindhárom rész szervesen összekapcsolódik, ezért a főtárgyalási modellre nem a megszokott, csupán a tárgyalást és az azt megelőző szakaszt (keresetindítás, perindítás) elkülönítő szerkezeti tagolás alkalmazandó. A Pp. szabályaival a jogalkotó a *perfelvételt kvázi kiveszi a tárgyalás fogalma alól és közelíti a perindításhoz*.

A Pp. rendszerében a *perfelvételi tárgyalás nélküli perfelvételi mód* esetén a bíróság a felek tárgyalás tartására irányuló kérelme hiányában tárgyaláson kívül zárja le a perfelvételt. Ekkor a jogvita kereteinek tisztázása és véglegesítése pusztán iratváltás útján történik, a tárgyalás már kizárólag érdemi lehet. Ekkor a perfelvétel nem sorolható a tárgyaláshoz, ezért szükséges az általunk korábban hangsúlyozott *háromosztatú* tagolást alkalmazni, mert ezáltal szerkezetileg is tiszta képet lehet kapni az elsőfokú eljárásról.

Mindezzel az állítjuk, hogy a Pp. a tárgyalás szerepét – melyet a Tc., és még inkább az 1952-es Pp. jogirodalma az eljárás központi és megkerülhetetlen elemének tekintett – ha nem is leértékelte, de mindenképp *átértékelte*. Ezzel együtt pedig felértékelődött az írásbeli előkészítés, történjen az a perindítás, avagy a perfelvétel során. Az (érdemi) tárgyalás a továbbiakban sem megkerülhető szakasza az eljárásnak, azonban a szakaszok, szakok tartalmának átrendezésével a *hangsúlyok áthelyeződnek*.

(4) Az elsőfokú eljárás szakaszolásának dogmatikája, akárcsak a tárgyalás fogalma és tartalma térben és időben eltérő rendszerezéseket mutat. Ezt, ahogy a dolgozatban bemutattuk legjelentősebben a mindenkor hatályos perrend normaszövege határozza meg, a fejezetek, címek elnevezésével. Emellett azonban e szakaszolás kialakításában szintén kiemelt jelentősége van a tudományos dogmatikának.

E szakaszok szabályozása és szabályozási elvei megállapításunk szerint *egy bizonyos pontig részben egymástól függetlenek, e ponton túl azonban részben összefüggéseik miatt fontos hatás gyakorolnak egymásra*. A függetlenség abban mutatkozik meg, hogy a perindítás és a tárgyaláselőkészítés (e fogalmakat itt értsd perrendsemlegesen) tartalma kis mértékben a tárgyalási szerkezet megváltoztatása nélkül is módosítható.

A függetlenség körében ezzel azt állítjuk, hogy önmagában a szóbeli/írásbeli előkészítés megkövetelése vagy annak elengedése, illetve az előkészítő cselekmények körének kis mértékű változtatása nem okozza vagy indokolja szükségszerűen a tárgyalási szerkezet változtatását.

Ami azonban véleményünk szerint meghatározó a tárgyalási szerkezet vonatkozásában az az elsőfokú eljárás egyes szakaszainak vonatkozásában a *nagymértékű, új szabályanyag megalkotása*, illetve a *percezúra* bevezetése és ezáltal az elsőfokú eljárás és benne a tárgyalás tartalmának, funkcióinak mikénti megosztása.

Az összefüggések körében azt állítjuk, hogy az egyes szakaszok nagymértékű, új szemléletet kívánó átalakítása és tartalmának módosítása már szükségszerűen kihat a tárgyalási szerkezetre is. Vagyis egy önálló perszakasz (lásd előkészítés) bevezetése, és fejezetként való megjelenítése már szükségszerűen szerkezetváltozást és kodifikációt von magával.

A *percezúra* intézményének megjelenítése pedig az elsőfokú eljáráson belül bizonyos perbeli cselekményeket időben és tartalomban elválaszt egymástól. Annak *bevezetése* esetén a kapcsolódó preklúziós szabályok, illetve cezúra áttörését lehetővé tevő, szükségszerűen megjelenő szabályok, eltörlése esetén pedig e szabályok kivezetése jelentős mértékű változást hoz létre a tárgyalási szerkezetben.

(5) Véleményünk szerint megfigyelhető egy az I. Ppn. óta tartó fejlődési ív, melynek csúcspontja a Pp. perindítás és perfelvételi szak tartalmában fejeződik ki. A rendszerváltoztatást követően eljutott odáig a tudományos irodalom, hogy szükséges lenne minden esetben az írásbeli előkészítés az alperes részéről, még a tárgyalást megelőzően. Ezt azonban az 1952-es Pp. csak mintegy lehetőségként teremtette meg, egy esetleges bírói felhívás formájában. A másik hangsúlyos előkészítő intézkedés a felek személyes meghallgatása a tárgyalás előtt mely a tudomány kívánalma ellenére a gyakorlatban nem vált jelentőssé. *Ha megnézzük ezt a két igényt, mely az I. Ppn. óta erősödik a magyar*

eljárásjogban, akkor ma azt látjuk, hogy ezeket a Pp. megvalósítja. A Pp. az írásbeliség erősítésével megteremti az írásbeli ellenkérelem kötelezettségét, vagy inkább érdekeltségét és a perfelvétel során pedig a felek személyes meghallgatását.

(6) A sokszor hivatkozott sommás összegzés szerint a Tc. és a Pp. közös pontja az osztott tárgyalási szerkezet, melyet a Pp. továbbfejleszt és szakaszolásában és tartalmában másképp épít fel. Véleményünk szerint azonban a két perrend tárgyalási szerkezete valójában távol áll egymástól. A közös bennünk, hogy a választott tárgyalási szerkezet egy rendszerszinten megvalósított változtatás egyik kiemelkedő és jellegadó újítása, mely mindkét kodifikáció elvi alapját szolgáltatta.

Azonban amíg a Tc. a szóbeliség elvének hazai megszilárdítása érdekében az iratoknak a lehető legkisebb kötőerőt kívánta adni, ezzel teret biztosítani a szóbeli előadásnak, valamint a per létrejöttének folyamatát kizárni, leválasztani a per érdeméről, addig a Pp. az 1952-es Pp. keretei között meg nem valósítható igényeket kívánta elérni, azaz az írásbeliség erősítését, és a per kereteinek rögzítését az eljárás minél korábbi szakaszában.

(7) A fejnehéz eljárást a dolgozatban hivatkozott szerzők (Anna Nylund és Köblös Adél²²) egy negatív fogalomként használják. Véleményünk szerint a terminológia e negatív tartalom nélkül szintén megállja a helyét, és helyesen írja le a Pp.-ben megfigyelhető szabályozást. A kodifikáció során több szerző által is hivatkozott cél, ti. a ténybeli és jogi keretek mihamarabbi rögzülése azt eredményezte, hogy az eljárás első szakaszában jelentős tartalmi bővülés állt be.

A Pp. tehát a mihamarabbi és minél teljesebb körű rögzülés érdekében az eljárás idővonalán jelentős mértékben előrébb hoz bizonyos, leginkább a tényállítással és a bizonyítás indítványozásával kapcsolatos eljárási cselekményeket és az eljárás további szakaszaiban a módosítási lehetőségeket egyre szűkülő lehetőségek között teszi lehetővé, azonban mindvégig fenntartja a kivételes, esetlegesen önhibán kívüli okból történő változásra való reagálás lehetőségét. Ennek kezdeti szigorát viszont az Úppn. enyhíti.

A jogalkotói cél és hatálybalépést követően kialakult joggyakorlat azonban nem teljes mértékben egyezett. *A gyakorlat még-inkább fejnehézzé alakította az eljárást.*

---

²² Lásd a dolgozat III. fejezetében.

7. A szerző publikációs jegyzéke

7.1 Az értekezés témakörében

1. Bartha Bence: Az 1952. évi polgári perrendtartás rendszerváltozást követő tárgyalási szerkezetet érintő változásai. *GLOSSA IURIDICA*, 2021/1-2. 79-94.
2. Bartha Bence: Peralapítást előkészítő cselekmények a Plósz Pp.-ben. In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *XVI. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2020. 25-34.
3. Bartha Bence: Az érdemleges tárgyalás és a szóbeliség elve a Plósz Pp.-ben. In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *XVII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2020. 27-40.
4. Bartha Bence: Az 1952. évi polgári perrendtartás tárgyalási szerkezete a szocialista perjog idején. *Közjegyzők Közlönye*, 2020/1. 29-60.
5. Bartha Bence: A főtárgyalási modell és megjelenése egyes skandináv államok perrendtartásában. *Jogtudományi Közlönye*, 2020/12. 589-599.
6. Bartha Bence: A keresetlevél és az ellenkérelem érdemi része. *Közjegyzők Közlönye*, 2020/4 39-57.
7. Bartha Bence: A Plósz-Pp. és az új Polgári Perrendtartás osztott tárgyalási rendszerének összevetése. In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2019. 51-62.
8. Bartha Bence: Az elsőfokú eljárás szerkezete és fogalmai a polgári perben. *Közjegyzők Közlönye*. 2019/1. 60-78.
9. Bartha Bence: Peralapító cselekmények a Plósz Pp.-ben. *KRE-DIt, a KRE-DÖK online tudományos folyóirata*, 2019/2. <http://www.kre-dit.hu/tanulmanyok/bartha-bence-peralapito-cselekmények-a-plosz-pp-ben/> (2021. február 07.).
10. Bartha Bence: A római peres eljárás és a Polgári Perrendtartás néhány szerkezeti összefüggése In: Erdős Csaba (szerk.): *Doktori Műhelytanulmányok 2019 - Doctoral Working Papers 2019*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2019. 236-249.
11. Bartha Bence: A tárgyalási szerkezet változásainak hatásai – témaindító. *KRE-DIt, a KRE-DÖK online tudományos folyóirata*, 2018/2. <http://www.kre-dit.hu/tanulmanyok/bartha-bence-a-targyalasi-szerkezet-valtozasainak-hatasai-temaindito/> (2021. február 07.).

12. A bírósági meghagyás intézménye az 1952-es polgári perrendtartásban (absztrakt),
In: XXIII. Tavaszi Szél Konferencia absztraktkötet. Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2020. 58.

7.2 Egyéb közlemények

1. Bartha Bence: A hálózatbiztonság Európai Unió szabályozásának folyamata a NIS irányelv elfogadásáig. In: Bogárdi Dóra; Kocsis Gergő (szerk.): *Jog és innováció tanulmánykötet*. Budapest, Stádium Intézet, 2017. 56-70.